

تفسیر روایی

تبیان سلیمانی

(جلد اول)

(سوره حمد و بقره)

تألیف:

میرزا محمد مشهدی (قرن دوازده هجری)

تصحیح و تحقیق:

دکتر علی آهنگ

(استادیار دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم)

بهار ۱۴۰۰

سرشناسه: قمی مشهدی، محمد بن محمد رضا، قرن ۱۲ ق.
 عنوان و نام پدیدآور: تفسیر روایی تبیان سلیمانی / تألیف میرزا محمد مشهدی؛ تصحیح و تحقیق علی آهنگ.
 مشخصات نشر: مشهد: نسیم رضوان، ۱۴۰۰.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۱۴۱-۷-۶
 مندرجات: ج ۱: سوره حمد و بقره-
 موضوع: موضوع: تفاسیر شیعه -- قرن ۱۲ ق.
 موضوع: Qur'an -- Shiite hermeneutics -- 18th century
 شناسه افزوده: آهنگ، علی، ۱۳۵۹-
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۷۳۶
 رده بندی کنگره: BP ۹۷/۳
 شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۱۹۸۹۷

نام کتاب: تفسیر روایی تبیان سلیمانی جلد اول (سوره حمد و بقره)

نویسنده: میرزا محمد مشهدی (قرن دوازده هجری)

تصحیح و تحقیق: دکتر علی آهنگ

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۴۰۰

قطع و تعداد صفحات: وزیری، ۴۷۴ صفحه

قیمت: ۱۲۰/۰۰۰ تومان

ناشر: نسیم رضوان

شابک کتاب: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۱۴۱-۷-۶

نشانی ناشر:

انتشارات نسیم رضوان، مشهد، کدپستی ۹۱۴۵۸/۷۴۱۳۹، تلفن: ۰۹۱۵۵۱۰۰۹۲۶

(www.Nasime-Rezvan.ir - nasim.rezvan@gmail.com)

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

کتاب حاضر حاصل رساله دکتری آقای علی آهنگ است که در سال ۱۳۹۲ در رشته علوم قرآن و حدیث در دانشکده الهیات و معارف اسلامی شهید مطهری دانشگاه فردوسی مشهد به راهنمایی آقای دکتر مهدی جلالی از آن دفاع شده است.

فهرست مطالب

۹.....	پیشگفتار
۱۱.....	مقدمه
۱۲.....	معرفی مفسر
۱۴.....	تألیفات وی
۱۵.....	دفع یک شبهه
۱۶.....	شیوه تنظیم «تبیان سلیمانی»
۱۷.....	نسخه های «تبیان سلیمانی»
۲۰.....	ویژگی های نشر «تبیان سلیمانی»
۲۴.....	ویژگی های تصحیح
۳۱.....	مقدمه مؤلف

سوره فاحشه

۳۹.....	(۷-۱)
---------	-------

سوره بقره

۵۳.....	(۵-۱)
۵۸.....	(۷-۶)
۶۱.....	(۱۶-۸)
۷۲.....	(۲۰-۱۷)
۷۸.....	(۲۲-۲۱)
۸۳.....	(۲۴-۲۳)
۸۷.....	(۲۵)
۸۹.....	(۲۷-۲۶)

۹۲.....	(۲۹-۳۸)
۹۵.....	(۳۳-۳۰)
۱۱۰.....	(۳۸-۳۴)
۱۳۰.....	(۳۹)
۱۳۱.....	(۴۸-۴۰)
۱۴۴.....	(۵۷-۴۹)
۱۶۱.....	(۶۱-۵۸)
۱۷۳.....	(۶۲)
۱۷۶.....	(۶۶-۶۳)
۱۸۰.....	(۷۴-۶۷)
۱۹۶.....	(۸۲-۷۵)
۲۰۷.....	(۸۶-۸۳)
۲۱۴.....	(۹۳-۸۷)
۲۱۹.....	(۱۰۱-۹۴)
۲۲۵.....	(۱۰۳-۱۰۲)
۲۳۷.....	(۱۰۵-۱۰۴)
۲۴۰.....	(۱۰۸-۱۰۶)
۲۴۳.....	(۱۱۲-۱۰۹)
۲۴۸.....	(۱۱۷-۱۱۳)
۲۶۰.....	(۱۲۱-۱۱۸)
۲۶۶.....	(۱۲۳-۱۲۲)
۲۶۸.....	(۱۲۶-۱۲۴)
۲۷۷.....	(۱۳۴-۱۲۷)
۲۸۸.....	(۱۴۱-۱۳۵)
۲۹۳.....	(۱۴۵-۱۴۲)

۲۹۹	(۱۵۲-۱۵۶)
۳۰۵	(۱۶۳-۱۵۳)
۳۱۳	(۱۶۹-۱۶۴)
۳۱۹	(۱۷۷-۱۷۰)
۳۲۷	(۱۸۲-۱۷۸)
۳۳۱	(۱۸۹-۱۸۳)
۳۴۵	(۱۹۵-۱۹۰)
۳۴۹	(۲۰۷-۱۹۶)
۳۶۷	(۲۱۰-۲۰۸)
۳۷۱	(۲۱۵-۲۱۱)
۳۷۸	(۲۱۸-۲۱۶)
۳۸۱	(۲۲۱-۲۱۹)
۳۸۷	(۲۲۵-۲۲۲)
۳۹۱	(۲۳۲-۲۲۶)
۳۹۹	(۲۳۳)
۴۰۲	(۲۴۲-۲۳۴)
۴۱۱	(۲۴۵-۲۴۳)
۴۱۵	(۲۵۲-۲۴۶)
۴۳۴	(۲۵۴-۲۵۳)
۴۳۷	(۲۵۸-۲۵۵)
۴۴۲	(۲۶۰-۲۵۸)
۴۵۰	(۲۷۴-۲۶۱)
۴۶۲	(۲۸۱-۲۷۵)
۴۶۶	(۲۸۳-۲۸۲)
۴۷۰	(۲۸۶-۲۸۴)

پیشگفتار

از صدر اسلام تاکنون، دانشمندان، متفکران و نویسندگان شیعی کوشیده‌اند، حاصل مطالعات و تحقیقات خود را به صورت مکتوب در دسترس همه قرار دهند تا میراثی برای آیندگان باشد. نتیجه این میراث فاخر علمی، هزاران کتاب و دستنوشته می باشد که در کتابخانه ها و مراکز مختلف علمی جهان قابل ردیابی است. بی شک شناخت این آثار مکتوب زمینه تعالی یک جامعه و شناخت پیشینه اخلاقی و وضعیت فکری، علمی، ادبی و زیبایی گذشتگان را فراهم می سازد. حاصل تلاش علمی اندیشمندان شیعه تاکنون، تالیف کتب متعددی درباره ی قرآن و علوم پیرامون آن در حوزه های تفسیر، لغت، ادبیات و... می باشد.

از رهگذر بررسی میراث گذشتگان در قلمرو دستنوشته ها و نسخ خطی، می توان دریافت که کتب و رساله های تفسیری بسیاری از دانشمندان شیعی بر جای مانده است. تصحیح، پژوهش، چاپ و نشر این دست نوشته ها برای پژوهندگان، فریضه ای دینی، فرهنگی و ملی به حساب می آید. زیرا این کار از چند جهت حائز اهمیت است: یکی از جهت آگاهی از دیدگاههای دانشمندان پیشین و دقیقه های علمی که در این رساله ها به ودیعت نهاده اند. دوم از جهت جریان شناسی فرهنگ و شناخت پسند فرهنگی و اجتماعی مردم ما در گذشته. به همین منظور از دیر باز دانشمندان جهان اسلام به نکته ای پرداخته اند که در زمان و زبان ما از آن به «نقد و تصحیح متون» تعبیر می شود. مع الاسف با آن که ضرورت و اهمیت تصحیح کتاب های خطی و پیشینه تاریخی آن در

تمدن اسلامی در نظر آگاهان و محققان معاصر پوشیده نیست؛ ولیکن فن نقد و تصحیح متون آن چنان که در خور آن است و به آن گونه که جوابگوی انبوه نسخ خطی باشد در میان فاضلان روزگار ما آشکار نشده است.

از جمله کتابهای دسته اخیر که پیرامون تفسیر قرآن نگارش یافته و تاکنون به صورت خطی باقی مانده است تفسیر پارسی «تبیان سلیمانی» است که در سده ۱۲ هجری به سبک روایی به رشته تحریر درآمده است. مولف این تفسیر «میرزا محمد بن محمد رضای قمی مشهدی» (م حدود ۱۱۲۵ق) صاحب تفسیر معروف «کنزالدقائق و بحر الغرائب» از علمای دوره صفویه است که آثار متعددی در زمینه های قرآنی، فقهی، و کلامی از وی به جای مانده است. از شاخصه های اصلی عصر مولف نهضت فارسی نویسی و غلبه دیدگاه اخباری و پیدایش آثار و تفاسیر روایی می باشد. میرزا محمد مشهدی نیز از یک سو تلاش نموده است همسو با این رویکرد علمی و فرهنگی دو تفسیر روایی «تبیان سلیمانی» به فارسی و «کنزالدقائق و بحر الغرائب» را به عربی سامان دهد و از دیگر سو با فاصله گرفتن از دیدگاه اخباری ها، اندیشه های اصولی را در تفسیر دخیل سازد.

یادآوری این نکته ضروری می نماید که این کتاب در اصل رساله دکتری محقق می باشد که با اشراف و راهنمایی جناب دکتر مهدی جلالی استاد تمام دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد در سال ۱۳۹۲ دفاع شد. از این رو بر خود فرض می دانم که از مساعی بی دریغ ایشان و دیگر اساتید دانشکده الهیات همچون جناب دکتر علی اسدی و جناب دکتر محمدعلی رضایی کرمانی کمال تقدیر و تشکر را به عمل آورم.

والله الموفق

علی آهنگ

استادیار دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم

مردادماه ۱۳۹۹